

نابغه‌ی موسیقایی کیست؟ آیا نبوغ موسیقایی ذاتی است یا اکتسابی؟

شاید با موتسارت و داستان زندگی کوتاه‌ش آشنا باشید؛ میلوش فورمن، کارگردان فقید اهل چک، فیلمی درباره‌ی زندگی موتسارت ساخته است که در آن نبوغ این آهنگ‌ساز بزرگ اتریشی از مهم‌ترین جزئیات فیلم است. آیا موتسارت با آن هوش به دنیا آمده بود؟ یا آموزش و عوامل محیطی بر بروز این نبوغ تأثیر داشت؟

نابغه‌ی موسیقایی کیست؟ آیا نبوغ موسیقایی ذاتی است یا اکتسابی؟

۱. این بحث را پایانی نیست. در اوایل سده‌ی حاضر، روان‌شناسی به نام ریچارد لین با یک متخصص علوم سیاسی به نام تتو وانهان هم‌دست شد تا در این باب جستاری تدوین کنند؛ حاصل کارشان در کتابی به نام «آی‌کیو و ثروت ملل» منتشر شده است. در این کتاب پژوهش‌گران می‌کوشند تا رابطه‌ی ضریب هوشی و باروری انسان‌ها را با توسعه‌ی اقتصادی و میزان برابری و فقدان فقر نشان بدهند.

نابغه‌ی موسیقایی کیست؟ آیا نبوغ موسیقایی ذاتی است یا اکتسابی؟

۲. به اعتبار آزمون‌های موجود و با نگرش مرسوم می‌توان گفت که نابغه‌ی موسیقایی کسی است که در کودکی به درجات والای اجرا و درک موسیقی می‌رسد. برای تشخیص چنین کودکانی معیارهایی چون آزمون آی کیوی و چسلا، پرسش‌نامه‌ی بارسلونا میوزیک ریوارد، و... در اختیار داریم که به کمکشان می‌توانیم توضیح بدهیم کدام کودک نبوغ موسیقایی دارد. لیکن اگر کودک نابغه زاده می‌شود، پس نقش آموزش چیست؟

نابغه‌ی موسیقایی کیست؟ آیا نبوغ موسیقایی ذاتی است یا اکتسابی؟

۳. چند مسأله‌ی مهم دیگر نیز در میان است که باید مورد توجه قرار داد: بسیاری از افراد خیلی دیر شکوفا می‌شوند. شاید آلبرت اینشتین از مثال‌های این افراد باشد که تا میان‌سالی نیروی نهفته در وجودش را آشکار نساخت. مسأله‌ی دیگر این نکته است که اگر افراد با ژن نبوغ زاده می‌شوند، پس آیا مردم از نظر توان ذهنی با همدیگر فرق دارند؟ آیا بعضی از مردم بر برخی دیگر برترند؟

نابغه‌ی موسیقایی کیست؟ آیا نبوغ موسیقایی ذاتی است یا اکتسابی؟

۴. در همان کتاب آی کیو و ثروت ملل که یاد شد، نویسندگان به این موضوع اشاره می‌کنند که میانگین آی کیو در نروژ در یک بازه‌ی زمانی مشخص، ۸۵ بوده است و در همان بازه‌ی زمانی، میانگین آی کیو در آفریقا در حدود ۷۰ بوده است. از این نکته چه می‌توان دریافت؟ اگر سهل‌انگارانه بیندیشیم، می‌گوییم پس مردم آفریقا از مردم اروپا بهره‌ی هوشی کمتری دارند، اما کافی است دقیق‌تر بنگریم: عواملی چون فقر، ناپایداری اقتصادی، بحران‌های اجتماعی، و دیگر عوامل سبب پایین آمدن ضریب هوشی ملت‌ها می‌شود.

نابغه‌ی موسیقایی کیست؟ آیا نبوغ موسیقایی ذاتی است یا اکتسابی؟

۵. بدیهی است که آموزش و محیط مهم‌ترین عوامل بروز نبوغ است. در ۲۰۱۶، چند پژوهش‌گر و موسیقی‌دان الگویی شکل دادند به نام MGIM (الگویی چندعاملی تعامل وراثت و محیط) که به کمکش می‌توان شاخص‌هایی چون روند رشد، دخالت والدین، محیط آموزشی، تمرین، خصوصیت‌های عینی (رخ نمود) و دیگر شاخص‌ها را اندازه‌گیری کرد و توضیح داد که چطور یک فرد را می‌توان نابغه خواند.

نابغه‌ی موسیقایی کیست؟ آیا نبوغ موسیقایی ذاتی است یا اکتسابی؟

۶. در یکی از پژوهش‌های مرتبط با این موضوع، ویولن‌نواز نابغه‌ای چون سارا چَنگ، از مدرسه‌ی جولیارد، زیر نظر گرفته شد. با نگاه تازه و مطابق با الگوی ام‌جی‌آی‌ام (MGIM)، شاخص‌هایی چون مشخصات فیزیکی، شاخص‌های وراثتی، و از همه مهم‌تر پشتکار او در بروز توانایی‌اش تأثیر داشته است.

نابغه‌ی موسیقایی کیست؟ آیا نبوغ موسیقایی ذاتی است یا اکتسابی؟

۷. به این ترتیب می‌توانیم بگوییم که نبوغ بیش از آن که امری ذاتی و مرتبط با بخت انسان باشد، به عوامل محیطی و آموزشی و تربیتی بستگی دارد. اگر کودکی دارای مشخصات فیزیکی (فنوتیپ یا رخ نمود) و همچنین دارای مشخصات ژنتیکی لازم باشد، آنگاه با پرورش مناسب و در محیط مناسب، بی‌گمان توانایی نبوغ آمیز خود را به دنیا نشان خواهد داد.

